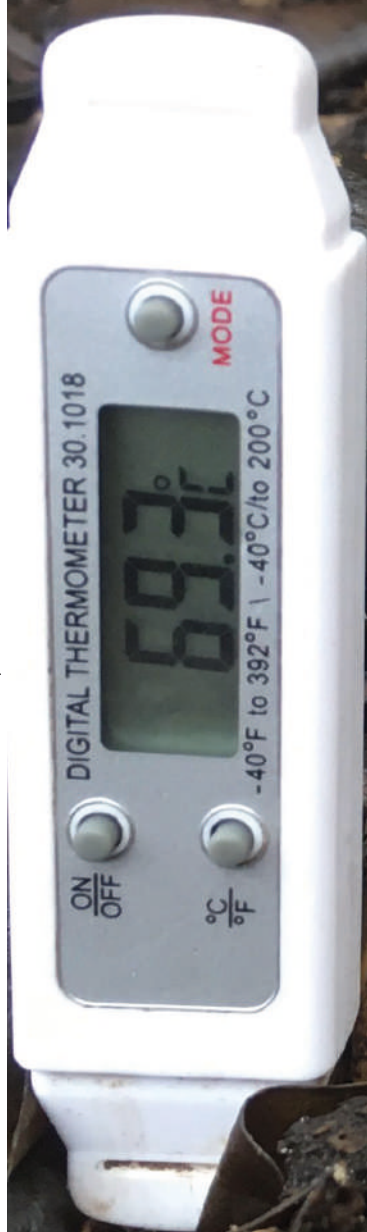

MANUAL DE COMPOSTAJE DOMÉSTICO

Í N D I C E

1.	A compostaxe, un proceso natural	3
2.	Por qué facer compostaxe?	3
3.	O compost, unha alternativa á química	4
4.	Compostaxe doméstico vs compostaxe comunitario	4
5.	A compostaxe paso a paso	6
5.1	Ferramentas e requisitos iniciais	6
5.2	Materiais compostables	7
5.3	Instalación do composteiro	11
5.4	Posta en marcha	11
5.5	Mantemento	11
5.6	Extraer e aplicar o compost	11
6.	Aplicación do compost	13
7.	Preguntas frecuentes sobre a compostaxe	14
8.	Problemas e solucións	15

01

A COMPOSTAXE, UN PROCESO NATURAL

A compostaxe non require tecnoloxía sofisticada. É un proceso comparable á humificación que ten lugar de maneira natural nos substratos dos bosques húmidos. Trátase dun proceso biolóxico de gran importancia no mantemento dos ecosistemas e da vida do planeta, xa que permite pechar o ciclo de nutrientes, degradando a materia orgánica e poñendo a disposición os elementos minerais requiridos polos vexetais.

Tradicionalmente, o compost no noso país era a morea de esterco. Axudando ao proceso con volteos regulares, deixábase fermentar e descompoñer até obter un abono idóneo para os cultivos. A elaboración e manexo do compost

nacía das experiencias persoais e do continuo intercambio de información entre labradores.

Compostar significa someter os residuos orgánicos a un proceso de descomposición controlada en presenza de osíxeno do que resulta unha sustancia orgánica rica en minerais, nutrientes e microorganismos denominada compost. O compost é o responsable da riqueza de nutrientes, a correcta absorción da luz e a humidade, a aireación e a drenaxe dos chans, é dicir, da súa calidade e fertilidade.

02

POR QUÉ COMPOSTAR?

1 Porque se reducen os residuos destinados ao seu depósito en vertedoiro. Coa compostaxe recíclanse os residuos, obténdose un material (compost) de alto valor para a fertilidade dos nosos hortos e xardíns. Deste xeito, redúcese a cantidade de residuos que se eliminan en vertedoiro.

2 Porque a compostaxe doméstica é un tratamento descentralizado. A cidadanía implícase directamente na xestión dos seus residuos orgánicos. Evítase o transporte dos residuos a longas distancias para o seu posterior tratamento. Desta maneira, redúcese a contaminación ambiental ocasionada polo transporte e evítase o impacto que producen as grandes instalacións de tratamento de residuos.

2 O compost é un produto moi útil e beneficioso para o horto e o xardín debido ás súas propiedades fertilizantes e rexeradoras da sanidade dun chan.

3 Porque fai falta materia orgánica para os chans e o compost pode proporcionala. Os chans ricos en materia orgánica teñen unha boa estrutura que facilita o desenvolvemento das raíces, mellora a infiltración da auga e reduce a exposición á compactación, a erosión, a desertificación e os correntamentos de terras.

Ademais, é unha fonte de alimentos para a fauna do chan, contribuíndo á súa biodiversidade e actuando tamén como depósito de nutrientes.

O DATO

“En España xéranse 1,29 kg de residuos domésticos por habitante e día”. (INE, 2018)

Case a metade dos residuos corresponde a materia orgánica (44,06%). (Plan Nacional de Residuos Urbanos 2000-2006).

Para evitar a súa degradación, calculase que os solos necesitan entre un 1 e un 2% de materia orgánica máis da que teñen nestes momentos para evitar a súa degradación. (SoCo 2008).

03

O COMPOST, UNHA ALTERNATIVA A QUÍMICA INTENSIVA

A agricultura intensiva está a explotar os chans extraendo masivamente colleitas. As continuas labores que airean os chans aumentan a velocidade de degradación da materia orgánica existente.

Doutra banda, o cultivo de vexetais que conteñen practicamente toda a súa biomasa na parte aérea e que é utilizada para o consumo humano, non permite devolver á terra os materiais que vai perdendo. Pero o máis grave é o aumento do risco de erosión e a perda da capa fértil dos chans. Canto menor é o contido de carbono orgánico no chan, menor capacidade de infiltración de auga ten e, por tanto, está sometido a un maior poder erosivo das augas. Á súa vez, a utilización de fertilizantes químicos soamente mostra a curto prazo a súa influencia no rendemento das colleitas.

Pero a longo prazo reflíctese nunha diminución dos rendementos agrícolas.

Con todo, co proceso de compostaxe conseguimos dar un valor aos biorresiduos (residuos biodegradables de xardíns e parques e residuos alimenticios e de cociña), xa que se obtén un produto (o compost) con alto contido en materia orgánica que resulta moi beneficioso para o chan e as plantas. Coa reciclaxe dos materiais biodegradables e a súa incorporación no chan pechamos o ciclo da materia e permitimos que este continúe fértil e produtivo ao longo do tempo.

O DATO

O proceso de degradación do solo comeza coa diminución da materia orgánica no solo, aumentando a susceptibilidade deste ante os fenómenos erosivos. En condicións semi-áridas este proceso pode dar lugar mesmo a fenómenos de desertificación.

04

COMPOSTAXE DOMÉSTICO VS COMPOSTAXE COMUNITARIO

A compostaxe é un proceso controlado de transformación biolóxica, aeróbica e termófila de materiais orgánicos biodegradables que dá lugar a un abono ou emenda orgánica (definición incluída no Real Decreto 506/2013, de 28 de Xuño, sobre produtos fertilizantes).

A compostaxe doméstica, é o tratamento, mediante un proceso de compostaxe, dos materiais orgánicos biodegradables no propio domicilio onde se xeraron.

A compostaxe comunitaria, en cambio, é o tratamento dos biorresiduos por parte de varios veciños e veciñas nun espazo común e nun composteiro comunitario.

COMPOSTAXE DOMÉSTICO

COMPOSTAXE COMUNITARIO

05

A COMPOSTAJE PASO A PASO

5.1 Ferramentas e requisitos iniciais

Para a elaboración de compost en casa, en primeiro lugar, **necesítase un espazo** para poder colocar o composteiro directamente sobre a terra. Desta maneira, os organismos do chan poderán acceder facilmente até os materiais que se queren compostar. Ademais, o chan absorberá os posibles lixiviados que se poidan xerar no proceso.

O proceso de compostaxe **require certa implicación** por parte das persoas usuarias. Trátase dun proceso natural pero tamén é necesario levar a cabo un seguimento e mantemento do composteiro; polo que será indispensable a motivación persoal.

Os materiais necesarios para realizar compostaxe son os seguintes, aínda que se se dispón de gran cantidade de restos de xardín ademais podería resultar práctico dispor dunha biotrituradora doméstica.

1. COMPOSTEIRO

O elemento básico e indispensable é o composteiro; que poderá ser de diferentes materiais e tamaños dependendo da cantidade de residuo dispoñible, as necesidades de fertilización orgánica da parcela e a implicación das persoas usuarias no proceso de compostaxe.

2. AIREADOR

É a ferramenta para o aireado e volteo da mestura.

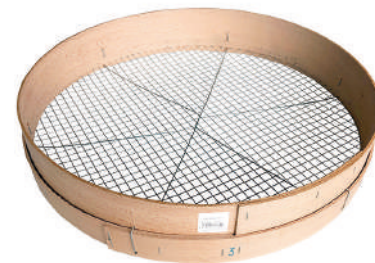
3. MANGUEIRA OU REGADEIRA

Serve para regar e humedecer a mestura do composteiro.

4. CRIBA

É a ferramenta para cribar o compost unha vez o proceso fose completado.

5. OUTRAS FERRAMENTAS

Pala, guantes, tesoiras, etc.

5.2 Materiais compostables

Os materiais que se poden compostar son aqueles denominados biorresiduos. Segundo define a Lei 7/2022, de 8 de abril, de residuos e chans contaminados, os biorresiduos son residuos orgánicos e biodegradables xerados en parques e xardíns así como nas cociñas dos fogares (restos de alimentos).

Os materiais compostables pódense agrupar en dous tipos:

Fracción seca ou marrón:

Composta por materiais cunha alta proporción de carbono. Tamén se coñecen como materiais estruturantes. Fundamentalmente son os restos de xardín ou poda. Este tipo de materiais compóstanse máis amodo que os materiais verdes.

Fracción húmida ou verde:

Composta por materiais cunha maior proporción de nitróxeno e auga. Fundamentalmente son os restos de cociña ou de horta. Son materiais que se degradan facilmente e aceleran o proceso de compostaxe.

RECOMENDACIÓN

3 partes de material verde por cada parte de material marrón

Para que o proceso de compostaxe se desenvolva adecuadamente é necesario mesturar estes dous tipos de materiais en determinadas proporcións. A proporción recomendada é de 3 partes de materiais verde por cada parte de materiais marrón.

Recomendamos ter sempre dispoñible algo de material marrón ao comezo da compostaxe (como follas secas ou restos de poda) para ir amortecendo a aportación de materiais verdes (como residuos alimenticios) que xeralmente son os que máis abundan. Co tempo non será necesario achegar tanto material estruturante xa que debido á súa lenta descomposición permanecerán no composteiro máis tempo, mentres o resto de materiais nitróxenos vanse compostando moito máis rápido.

Os materiais a compostar deben ter un tamaño non moi grande para que a superficie de actuación dos microorganismos permita desenvolver o proceso de compostaxe axeitadamente. Recomendase triturar ou cortar os materiais secos e leñosos para non incorporar ramas maiores de 10 cm de lonxitude e 2-3 cm de grosor. Os materiais verdes non adoita ser necesario o seu trituración previa debido ao seu pequeno tamaño e ás súas propiedades degradativas.

MATERIAIS CONSIDERADOS “MARRÓN”

Follas secas
Pequenas ramas
Restos de poda
Labradura de madeira
Serraduras
Palla
Papel do xornal
Cartón triturado
Cascas de froitos secos
Casca de ovo
Osos de froita
Piñas

MATERIAIS CONSIDERADOS “VERDES”

Restos de froita
Restos vexetais de cociña
Pasta ou arroz fervido
Alimentos caducados
Flores frescas
Restos verdes de poda ou plantas
Restos de colleita
Césped
Follas frescas
Malezas
Pousos de café e bolsas de infusión

ENGADIR EN PEQUENAS CANTIDADES

Produtos graxos
Papel de cociña, panos de papel, filtros de café
Pan
Osos e espiñas triturados
Cartón sen tinta triturado
Restos de cabelo e pelo de animais
Fíos naturais
Restos con vinagre ou aceite cru
Produtos lácteos

Materiais compostables: RESTOS DE BIORRESIDUOS DE COCIÑA

Restos de froitas

Restos de verduras

Cascas de ovo

Restos de peixe

Restos de carne

Pousos de café e infusións

Restos de marisco

Tapóns de cortiza

Restos de froitos secos

Materiais compostables: RESTOS DE HORTA E XARDÍN

Restos de poda

Poda triturada

Follas secas

MATERIAIS NON COMPOSTABLES

Papel-cartón

Envases lixeiros

Vidro

Outros residuos no reciclables

Materiais compostables: CUIDADO CON

Ramas de coníferas: son demasiado acedas e desprenden resinas tóxicas que retardan o proceso.

Césped: xeralmente o céspede é demasiado húmido. Recoméndase introducir no composteiro en finas capas e cantidades pequenas.

Plantas tratadas con pesticidas ou moi enfermas: recoméndase non engadir plantas enfermas nin tratadas con pesticidas ou praguicidas. Hai que ser consciente de que o que se introduce no composteiro convértese en compost e eventualmente utilizarémolo para fertilizar alimentos.

Cáscas de cítricos e de piña: se se acumula gran cantidade pode dar problemas de acidificación do substrato.

Osos de moluscos, cascas de froitos secos, cascas de ovo, osos, cortizas de botellas: son de descomposición moi lenta e poden aparecer no compost final tal e como se achegan (non ten ningún efecto adverso, aínda que pode ser incómodo ou non desexable). Triturar antes de botar!

Tomate: as sementes de tomate teñen gran persistencia. Se non se alcanzan altas temperaturas durante períodos de tempo prolongados, é posible que nazan inesperadamente tomates nos lugares onde se aplica o compost. Isto ten a vantaxe de que obteremos plantas de tomates para a seguinte tempada.

5.3 Instalación do composteiro

A elección do lugar idóneo para colocar o compostador é importante xa que, unha vez cheo, resultaría moi laborioso cambiálo de sitio. Algúns criterios para elixir o lugar son:

1. Proximidade á vivenda e ao horto para maior comodidade á hora de achegar os residuos.
2. Condicións climáticas do lugar. En zonas de invernos fríos será mellor evitar a “cara norte” e mesmo aproveitar a vexetación a modo de “cortaventos”. Enxeral resultan moi beneficiosos as árbores de folla caduca: no verán darannos sombra e humidade e no inverno deixará pasar o sol e o aire con máis facilidade.

Unha vez seleccionado o lugar máis adecuado, montarase o composteiro. Para iso tamén temos algúns trucos:

1. Se se trata dunha vivenda de campo, pode resultar útil colocar unha reixa de malla na parte inferior para evitar a entrada de roedores ou outros animais.
2. Se o terreo é brando, recoméndase “calzar” o composteiro para que non se afunda no terreo xa que, despois, será difícil abrir as comportas para sacar o compost. Para iso poden colocarse unhas madeiras ou pedras na zona do chan onde vai apoiado o composteiro.

5.4 Posta en marcha

Para comezar o proceso de compostaxe, recoméndase preparar un “leito marrón” antes de empezar a achegar residuos. Pode ser algo de palla, follas secas ou poliñas de poda triturada que dean unha función estruturante para que a mestura estea aireada. Despois poden empezar a achegarse os restos frescos de cociña e xardín.

Para estimular e acelerar o inicio do proceso pode engadirse algo de esterco maduro, compost, manto de bosque ou aceleradores de compostaxe comerciais. Estes produtos son ricos en microflora bacteriana e por tanto achegarán os microorganismos encargados da descomposición dos materiais.

5.5 Mantemento

Cunha boa organización, o mantemento do composteiro non nos suporá moito traballo. Sobre todo, resulta unha actividade que pode realizarse case sen atención seguindo unhas normas básicas.

Aporte de materiais

De forma continua iranse achegando todos os materiais do lixo orgánico do domicilio, do xardín e da horta. Procuraremos triturar ou tronzar os restos con tesoiras de xardín ou biotrituradora. Recoméndase enterrar os restos frescos en material que xa leve tempo compostando. Así entrarán en contacto cos materiais maduros con abundancia de microorganismos descompoñedores, o que achegará maior rapidez ao proceso.

Volteo ou aireado

Se a mestura de compost ten unha estrutura equilibrada, o aire poderá entrar ao interior do montón máis facilmente que nunha chea de compost compactado ou saturado en auga. Notarase ao remover se a mestura é esponxosa. Con temperaturas elevadas tamén é superior a necesidade de osíxeno, polo que haberá que prestar especial atención en días calorosos de verán ou nos momentos de aplicación de grandes volumes de residuos.

Rego

O compost sempre ten que estar húmido para que poidan desenvolverse os microorganismos. Con todo, un exceso de auga pode provocar unha compactación dos materiais producindo malos cheiros. Recoméndase primeiro remover e homoxeneizar a mestura para ver a humidade real do compost, xa que pode estar seco na superficie pero moi húmido no interior. Sempre será mellor regar con auga temperada para non provocar un “shock” aos microorganismos. Tamén poden aproveitarse os días de choiva para abrir a tapa do composteiro. Doutra banda, a auga de choiva ten moitas propiedades beneficiosas.

CONSELLOS PRÁCTICOS

- NON pasa nada se deixa de alimentarse o composteiro. No se trata dunha mascota que non podemos abandonar por vacacións.

- Como norma xeral: Remover unha vez a semana.

- Regar aproveitando días de choiva ou utilizando auga repousada nun bidón que estará temperada e sen cloro.

5.6 Extraer e aplicar compost

En composteiros domésticos a extracción de compost realizárase normalmente unha vez ao ano. En xeral, unha boa época pode ser na primavera, onde necesitaremos abonar a horta e o xardín. Ademais, poden separarse os tipos de compost para distinta aplicación.

Para facilitar a manipulación do compost, poderemos forzar primeiro unha perda de humidade, xa que xeralmente o compost tende a saír bastante húmido. Para iso elixiremos sempre que se poida, unha semana cun bo prognóstico de tempo: asollado, aireado e en ausencia de choiva. Durante o día pode abrirse a tapa superior e/ou lateral do composteiro para que a humidade

se vaia evaporando coa calor.

Unha vez lixeiramente desecado o compost, abriremos o composteiro e sacaremos a parte inferior, deixando os restos frescos recentemente aplicados no composteiro. Unha vez extraído o compost, pode separarse a fracción máis grosa dunha criba. Os grumos que queden atrapados na criba serán achegados de novo ao composteiro.

Poden separarse tamén o compost máis fino do máis grosso con diferentes cribas, segundo o tamaño do gran. Distínguese entre compost novo ou fresco, compost maduro e compost vello ou mantillo, sendo este último máis fino.

CONSELLOS PRÁCTICOS

o Pode resultar práctico desecar o compost ao sol antes de manipulalo.

o O compost semi-fresco e húmido será excelente para aplicar nos alcorques das árbores de froita ou como acolchado. ¡Nunca remover coa terra para favorecer que se finalice o proceso de compostaxe con presenza de oxíxeno!

o Se abundan os microorganismos pode estenderse o compost no chan para que os paxaros coman as larvas e insectos.

TEST DE MADURACIÓN

Cor e aspecto:

A cor debe ser entre marrón escuro e negro. Non deben recoñecerse os restos iniciais. Con todo, é normal que aparezan pequenos restos de ovo ou materiais máis duros. Estes restos poden aplicarse co compost ou cribarse e volver introducirse no composteiro.

Cheiro:

No debe cheirar mal. Un bon compost cheira a terra de bosque.

Humidade:

Soamente collendo un puñado de compost e apertándoo pódese comprobar o contido en humidade do compost. Se é correcto humedecerá a man pero non debe gotear.

Temperatura:

Se ao tacto a temperatura do compost é máis elevada que a temperatura ambiente significa que aínda se está compostando.

06

APLICACIÓN DO COMPOST

A aplicación do compost vén determinada pola fase de madurez do compost, o tipo de chan e as necesidades dos vexetais. Sempre se tentará aproveitar o compost na fase máis apropiada dependendo da aplicación que queremos darlle.

	Compost novo ou fresco	Compost maduro	Compost vello ou mantillo
Tempo de compostaxe	Entre 3 e 6 meses	Entre 6 meses e 1 ano	Máis de 1 ano.
Características	Moi húmido (80%). Recoñécense os materiais iniciais. Presenza de microorganismos. Cor variable e cheiro a descomposición.	Medianamente húmido (40%). Practicamente non se recoñecen os restos iniciais. Presenta gran cantidade de microorganismos e lombrigas. Cor escura e cheiro a terra de bosque.	Seco (15%). NON se recoñecen os materiais iniciais. Cor moi escura, homoxéneo e fino (>10mm) Ausencia de cheiro.
Usos recomendados	Como acolchado sobre a terra. Nunca mesturar ou enterrar. Pode colocarse encima unha capa de palla ou material marrón para protexer do sol.	Sobre da terra ou mesturado nas capas superiores do solo.	Pode mesturarse coa terra e usarse de substrato. Tamén pode diluírse en auga a fracción máis fina e aplicarse tras un período de maceración como abono líquido.
Restrición e beneficios de uso	Con restrición debido ao efecto inhibitorio de crecemento a curto prazo. Moi beneficioso para chans pedregosos, areosos e calcarios. Activador biolóxico do chan. Efecto a longo prazo.	Sen restrición. Moi beneficioso para chans arxilosos. Activador biolóxico do chan e achegue inmediato de nutrientes. Efecto a curto e longo prazo.	Sen restrición. Moi útil para sementeiros ou macetas. Efecto de fertilización inmediato.
Aplicación	Plantas voraces: 3-6kg/m ² . Árbores e froiteiras: 2-6 Kg/árbore.	1-3 kg/m ² . Plantas voraces 3-6 kg/m ²	20-40% volume de substrato. Maceración de 1kg en 1 litro de auga. 800gr/maceta. 2-5kg/m ² en céspede.

Existen diferentes tipos de plantas segundo as súas necesidades de materia orgánica. Isto inflúe nas doses de aplicación da páxina anterior.

Plantas voraces: Acelgas, alcachofas, cardo, cabaceira, cabaza, millo, pataca, cogombro, pemento, tomate, sandía, melón, apio, espinacas, coles, porros.

Plantas medianamente exixentes: Escarolas, leitugas, cenorias, remolacha, fabas, chícharos, espárragos, pirixel, etc.

Plantas pouco exixentes: plantas que non necesitan compost ou mesmo si se lles aplica compost fresco podería chegar a prexudicarlles. Estas plantas son: Allos, cebolas, fabas, berros, coles de Bruxelas, canónigos, endivias, nabos etc.

07

PREGUNTAS FRECUENTES SOBRE A COMPOSTAXE

Poden engadirse restos de carne e peixe?

Do mesmo xeito que outros restos orgánicos, poden engadirse ao composteiro, pero con coidado. Se a compostaxe non se realiza correctamente, poden atraer a animais ou provocar malos cheiros. Cando se adquiriu a experiencia suficiente non hai inconveniente en engadir estes residuos; mesmo provocan a rápida elevación de temperatura.

Os vermes e larvas do compost son perxudiciais?

Se no compost aparecen vermes, larvas, pequenos escaravellos etc., non é problema, porque son os microorganismos encargados de triturar e procesar o material. Xeralmente aparecen no período de maduración do compost. Se á hora de aplicar o compost preocupápanos que poidan atacar a colleita ou contaminar o chan, basta con deixar o compost estendido un par de días. Será un alimento delicioso para os paxaros.

É preciso utilizar aceleradores biolóxicos?

Non é necesario. En primeiro lugar haberá que asegurarse de que o compostaxe se está producindo correctamente (humidade, mestura de materiais etc.), sendo isto o máis importante. Se se quere acelerar o proceso poden engadirse preparados comerciais, mantillo de bosque, compost maduro ou esterco. Pero estas sustancias non son milagres e haberá momentos nos que será moi difícil estimular o compostaxe; por exemplo,

en inverno. Tamén poden prepararse receitas "bioactivadoras" a base de azucre disolto ou extractos de plantas con diferentes propiedades..

Coa compostaxe elimínanse as sementes?

Coas altas temperaturas que se alcanzan no proceso de compostaxe, elimínanse as sementes e prodúcese unha hixienización do produto. Para iso é necesario un volume mínimo de residuos de 1m³ e procurar que, cos labores de volteo, todos os materiais pasen polo centro, xa que é o lugar onde se alcanzan maiores temperaturas. Se o proceso non se desenvolve adecuadamente, haberá que controlar os parámetros do proceso ou engadir máis cantidade de material para conseguir a elevación da temperatura.

O compost ten metais pesados?

Hai que ter en conta que os chamados "metais pesados" son oligoelementos que as plantas tamén necesitan para a súa nutrición, aínda que en menor cantidade que os elementos esenciais. Por iso, unha pequena dose destes elementos, é beneficiosa para os cultivos. O compost doméstico ten niveis moi baixos en metais pesados: sempre por baixo dos límites legais establecidos e xeralmente correspondendo á categoría comercial A (que non ten restrición de uso e pode aplicarse en Agricultura Ecolóxica).

08

PROBLEMAS E SOLUCIÓNS

PROBLEMA	CAUSA	SOLUCIÓN
Material moi húmido no interior do composteiro	Exceso de rego ou de entrada de auga da choiva	Voltear o material (cunha forquita ou pao)
Material moi seco e que non diminúe de volume	Ambiente moi seco	Regar el material del compostador de forma uniforme
	Aporte en exceso de materiais moi secos	Engadir materiais cun maior contido en auga, como por exemplo, caldos e restos de froitas e hortalizas
	Abandono do composteiro	Sacar o material do interior do composteiro, engadir materiais frescos e voltear
Cheiro a podre	Falta de oxíxeno e/ou exceso de humidade	Sacar o material do interior do composteiro, voltealo ben e mesturalo con materiais secos
Cheiro a amoníaco	Aporte en exceso de material cun alto contido en nitróxeno	Sacar o material do composteiro, voltealo ben, mesturalo con materiais secos. Volver a introducir a mestura no composteiro
	Exceso de humidade	
A temperatura do composteiro é baixa	O nivel de cheo do composteiro é baixo	Engadir máis cantidade de restos de comida ou do xardín ata alcanzar as partes do composteiro
A temperatura do composteiro é baixa e está húmido	Exceso de humidade	Voltear o material do interior do composteiro e engadir materiais secos
A temperatura do composteiro é baixa e está seco	Falta de humidade	Regar o material e remover
Moitas moscas ao redor do composteiro	Restos de comida á vista, sen cubrir	Cubrir ben o material con restos secos ou con terra
	Exceso de humidade	
Vense larvas brancas no interior do composteiro	Larvas de mosca común	Reducir a humidade do material, removendo en profundidade os días que non chova
Presencia de formigas	Restos de comida aínda frescos	Voltear o material e engadir auga e materiais húmidos
	Pouca humidade do material	
Presencia de ratos	Restos de comida aínda frescos	Retirar os restos de comida frescos, voltear e cubrir
Presencia de impropios (metais, plásticos, vidro, etc)	Falta de información de algún usuario	Retirar os impropios. Identificar as persoas usuarias que non separan ben en orixe e informarlles sobre os residuos que se poden compostar
Presencia de caracois e/ou babosas	Elevada humidade do material ou da zona na que está colocado o composteiro	Voltear o material e engadir materiais secos

XUNTA
DE GALICIA

Financiado por
la Unión Europea
NextGenerationEU

Plan de Recuperación,
Transformación e Resiliencia

GOBIERNO
DE ESPAÑA

